

Зеленюк І.С.

старший викладач,

*Херсонська філія Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова*

СУЧАСНІ ВНУТРІШНЬОДЕРЖАВНІ ТА МІЖНАРОДНІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ

Основні права людини – гарантована законом міра свободи (можливості) особи, яка відповідно до досягнутого рівня еволюції людства в змозі забезпечити її існування і розвиток та закріплена у вигляді міжнародного стандарту як загальна і рівна для усіх людей [2]. Права людини, як понятійна категорія теорії права, має ряд ознак, до яких відносять такі: можливість кожного індивіда діяти або утримуватися від певних дій, спрямовані на задоволення потреб, відсутність яких унеможлиблює повністю або частково нормальне існування, як с фізіологічної, так и з психологічної точки зору.

- свободи, якми наділена людина, внаслідок своєї біосоціальної сутності, належать їй від народження і не потребують додаткового дозволу на їх існування від третіх осіб, як фізичних, так і юридичних, у тому числі і держави. Такі свободи не повинні відбиратись від людини владою свавільно, є природніми невідчужуваними правами;

- свободи людини є поза територіальними, тобто не можуть бути обмежені державними кордонами, а також не залежать від національної приналежності (наднаціональні). Такі свободи походять від людської природи і покликані формувати та підтримувати почуття власної гідності кожного конкретного індивіда;

- свободи,здійснення яких певною мірою залежить від можливостей суспільства, насамперед його економічного, політико-соціального, духовно-культурного рівня розвитку. Логічним є той факт, що рівень потреб і свобод людини перебуває у постійній динаміці, по мірі розвитку рівня розвитку соціуму;

- правові можливості, закріплені нормативно-правовими актами, створені в межах однієї держави і на міжнародному рівні. Визнання, дотримання, охорона і захист державами, на підставі двосторонніх або багатосторонніх міжнародних угод, конвенцій основних прав людини, засвідчують відповідність державних канонів міжнародним, а також підкреслюють демократичність та сучасність державного ладу [1].

Історичні, досить трагічні моменти розвитку людства призводили до нівелювання самого поняття «право людини». Це стало можливим, в першу чергу, внаслідок існування тоталітарних державних режимів та їх відкритого зловживання владними інститутами примусу. Такі глобальні аспекти еволюції суспільства призвели до критичної необхідності міжнародного врегулювання прав людини. Переломним моментом у цьому питанні стала Друга світова війна. Злочини, що були скоєні проти людства и людяності за цей

драматичний період часу, після їх викриття, допомогли сформувати усвідомлення того, що саме існування тоталітаризму є постійною загрозою виникнення збройних конфліктів, з іншого боку демократія є забезпеченням мирної зовнішньої політики держав. Геноциди, апартеїди та інші масові порушення, що відбуваються на державному рівні можуть бути подолані лише за умови відкритого та повного світового співробітництва країн у цих галузях.

Стандартизація прав людини у сучасному демократичному суспільстві має відповідати еволюційному періоду соціального розвитку цивілізації і знаходити своє закріплення в міжнародно-правових актах, що мають найвищу юридичну силу і неухильно виконуються абсолютним колом осіб. Результат міжнародної роботи, спрямованої на захист прав і свобод людини закріплений у певних законодавчих актах. До них відносяться [5]:

- Статут ООН, прийнятий у 1945 році, який містить норми про права людини. Ці вихідні положення є базою для становлення і наступного розвитку інституту права – міжнародного захисту прав людини та її основних свобод.

- Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. Її положення проголошують визнання людської гідності кожної особи основоположним пунктом концепції прав людини.

- Міжнародний білль про права людини. Він проголошує невід’ємні права і основні свободи людини

Постійний розвиток інституту прав людини, призвів до розробки і прийняття ряду міжнародних договорів і угод. До сучасних міжнародно-правових актів у цій галузі належать [5]:

- Конвенція про незастосування строку давності до воєнних злочинів і злочинів проти людства від 26.10.1968 р., Конвенція про запобігання злочину геноциду і покарання за нього від 9.12.1948 р. та ін. угоди, спрямовані на запобігання і покарання злочинів, що призводять до грубих масових порушень прав людини;

- Конвенція про права дитини 1989 р., Конвенція про охорону материнства 1952 р., Конвенція про статус осіб без громадянства 1954 р. та ін. конвенції, спрямовані на захист окремих, найменше захищених соціальних груп;

- Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, поводження та покарання від 10.12.1984 р., Женевська конвенція 1949 р. про захист жертв війни і Додаткові протоколи до неї 1977 р. та ін., що захищають особу від зловживань з боку державних органів.

Сучасні країни-учасниці ООН зобов’язані дотримуватись принципу превалювання міжнародного права над національним, забезпечити здійснення в своїх територіальних межах прав людини і громадянина із залученням, при необхідності, усіх внутрішньодержавних інститутів, метою діяльності яких є захист прав людини. До таких інституцій відносять три категорії державних

установ: комісії з прав людини, омбудсмени, спеціальні державні установи. Останні захищають від посягань та дискримінації певні групи та верстви, обособлюючи їх за певною ознакою, наприклад: мовною, етнічною, віковою, гендерною, тощо. У свою чергу, різноманітні громадські об'єднання, засоби масової інформації, професійні спілки, національні комісії з прав людини, депутатський корпус, правоохоронні органи та неурядові організації є більш дієвим механізмом контролю за дотриманням, а при виникненні необхідності, і захисту, прав та свобод людей [3].

Судовий захист прав і свобод людини є найвищим способом гарантування та відновлення порушеного прав особистості. Такий механізм існує як у вигляді внутрішньодержавного так и міжнародного, який має найвищу силу. Рішення міжнародних судових органів є обов'язковими для виконання, з метою відновлення порушеного права, а також може бути підставою для керування в майбутньому, з метою недопущення можливих порушень. Правозахисна функція судових органів проявляється через охорону майнових і немайнових прав людей, відновлення втраченого або поршеного права. Також певні елементи судової системи наділені можливістю скасування законів задля недопущення подібних порушень в майбутньому [4].

Україна є стороною більшості багатосторонніх конвенцій ООН в галузі прав людини. Однак у зв'язку з теперішніми соціально-економічними умовами вона не в змозі забезпечити виконання низки міжнародних норм.

Список використаних джерел:

1. Лукашева Е.А. (ред.) Права человека: 2-е изд., перераб. – Москва – Инфра – М. – 2011. – 560 с.
2. Алексеев С.С. Теория государства и права / Алексеев С.С., Архипов С.И. и др. – Москва – Норма – 496 с.
3. Бисага Ю.М., Палінчак М.М., Белов Д.М, Данканич М.М. Міжнародні засоби захисту прав та свобод людини і громадянина / В авторській редакції – Ужгород. – 2003. – 57 с.
4. Пархоменко Н.М. Грантії реалізації прав і свобод людини і громадянина: проблеми сутності та змісту / Пархоменко Н.М. // Правова держава: Щорічник наукових праць. – 2010. – Вип. 21 – С. 130-137. – Бібліогр.
5. Львова Є.О. Розвиток правових механізмів забезпечення прав та свобод людини і громадянина в екстремальних умовах глобалізації / Львова Є.О. // Вісник Центральної виборчої комісії. – 2016. – № 1 (33). – С. 77-82.